

Յունիս 15, 1991
Զարթ
Եստրայթեր,
Ա արի, քի 35
գինը 30 Կ.
հասցե՝ Երևան 375010
հեռախոս՝ 581841
ֆաքս՝ 562941
տեղեցու՝ 243267 SULA SU

Փարիզի ֆաղափառները կողմ է Հայաստանի հեռ ֆաղափառական գործակցությանը

Ըստ Ֆրանսիական սրբաբանների, Փարիզի ֆաղափառները Ժակ Երևանը հայտնել է Ֆրանսիական հանրային կարծիքի հուզումը Հայաստանում և Արցախում լուսաբանությունների և այդ ընթացքում ընկած մի քանի սանձակ հայ գոհերի ստիպ, իր և իր գլխավորում «Համայնքում հանրապետության համար» կուսակցության սնունդից խոր մտադրություն արժանանել կողմնակցություն ցուցաբերելու:

Պր. Երևանը իր համայնքում է հայտնել Ֆրանսիա-Հայաստան ֆաղափառական իսկական գործակցության գաղափարին, երկու ժողովուրդների միջև պլանդակային բարեկամության արժանանելու:

Վերջում Փարիզի ֆաղափառները կողմ է սնունդ Ֆրանսիային և Երևանին համայնքի երկրներին և Միությունը սրվելիք սննդային օգնությունը լուսաբանությունը իրավիճակի կայունացմանը, վերահաստատելով հայ ժողովրդի ինքնուրույն իրավունքը, որ արժանանալու է սեղանների 21-ի հանրապետության:

Կոալիցիոն կառավարություն, թե հակակառավարական կոալիցիա

Պատգամավոր Իգոր Մուրադյանի կողմից Հայաստանի խորհրդարանի յունիսի 5-ի նիստում առաջարկված վստահությունների պահանջը, հակառակ իր ճշմարիտ արդյունքին, բացառապես այն մեծ ու վտանգալից խաղը, որ վերջին շրջանում տարում էր կուլիսների նստից: Հայաստանը ծրագրված էր, որ այն լինի «վարպետի հարուստ», որին հետևելու էին կարևորագույն փոփոխություններ իշխանության ներքո, ընդհուպ նրա տապալումը Մոսկուայի օրինաբանությանը և արտաքին համակարգում խորհրդարանների միջոցով:

Հարուստը չկայացավ ոչ միայն այն պատճառով, որ նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը, անձանք ընդունելով մարտադրությունը, պատասխան հարուստ տունը իսկական վարպետի նման, այլև շնորհի այն բանի, որ Հայոց խորհրդարանը, բացի իր 3 կողմ և 8 ձեռնպահներից, զգալի նիստում դուրս էր իր մայրերի ճշմարիտ մեծամասնությունը երկիրը հեռու պահեց անորոշության գիրկը գլորելու և սահմանադրական դատարանին ստեղծելու վտանգից: Խորհրդարանը խուսափեց անձնատուրից:

«9+1» անդամները դժգոհություն են արձայնում «Ինքնիշխան տեսությունների միության մասին դասնազորը այդքան էլ հեշտ չի ծնվի»

Ուզբեկստանի տրեզորներն Զարհուրելի են անդամներին

Ուզբեկստանի տրեզորներն Իսլամ Զարհուրելի հայտարարել է, թե կենտրոնը հաշվի չառավ շուկայական սննդային անցումները վերաբերյալ հանրապետությունների կողմից ներկայացված թուր դիտարկումները: Ելույթ ունենալով Ուզբեկստանի Գերագույն խորհրդի նիստում, նա, մասնավորապես, հիշեցրեց, որ Կենտրոնը խոստացել էր չբարձրացնել գներն ավելի քան երկու անգամ: Իրականում, ասաց տրեզորները, ամեն ինչ բանկացավ 3-4 անգամ: Փոխհատուցումների չափերը, նրա կարծիքով, բավարար չեն, անհրաժեշտ է դրանք ավելացնել 1,5-2 անգամ:

Հանրապետության ղեկավարի ելույթում արձայնված Ուզբեկստանի տեսական ինքնիշխանության հռչակագրին անընդունելի հեռանկարները: «Կրկնվելիք թե չի ընդունվի կենտրոնի կողմից այդ հռչակագիրը, - հայտարարեց Իսլամ Զարհուրելի, - հանրապետության իշխանությունները անընդունելի կհեռան նրան, իսկ ինքնիշխան տեսությունների միության մասին դասնազորը այդքան էլ հեշտ չի ծնվի»:

Տուրյունների միության մասին դասնազորը այդքան էլ հեշտ չի ծնվի»:

Ի. Զարհուրելի համոզվածությամբ արձայնեց, որ Ուզբեկստանի անդամները կրողանա ՄԱԿ-ի անդամ: «Դա ժամանակի, բազմաշարժ ժողովրդի, թուր ազատաբար ֆաղափառների տախանգն է»:

Հանրապետության Խորհրդարանը սկսեց Միությունական դասնազորի նախագծի քննարկումը:

Տուրյունների միության մասին դասնազորը այդքան էլ հեշտ չի ծնվի»:

Ի. Զարհուրելի համոզվածությամբ արձայնեց, որ Ուզբեկստանի անդամները կրողանա ՄԱԿ-ի անդամ: «Դա ժամանակի, բազմաշարժ ժողովրդի, թուր ազատաբար ֆաղափառների տախանգն է»:

Հանրապետության Խորհրդարանը սկսեց Միությունական դասնազորի նախագծի քննարկումը:

Ուկրաինայի խորհրդարանի օտոզիցիան մշակեց միությունական դասնազորի սեփական կոնցեպցիան

Ուկրաինայի խորհրդարանի դասնազորը օտոզիցիայի Ժողովրդական Ռադայի ղեկավար Իգոր Յուրիևիկին հրատարակեց Միությունական դասնազորի սեփական կոնցեպցիան: Ըստ դրա, հանրապետությունները լուսաբանում են ստորագրելու և ստորագրելու երկու փաստաթուղթ: Առաջինը՝ անցումային ժամանակամիջոցում փոխադարձ ֆաղափառականության մասին դասնազորն է՝ նախատեսված 3-5 տարով և ենթադրում է հանրապետություններին միությունական սեփական

Տուրյունների միության մասին դասնազորը այդքան էլ հեշտ չի ծնվի»:

Ի. Զարհուրելի համոզվածությամբ արձայնեց, որ Ուզբեկստանի անդամները կրողանա ՄԱԿ-ի անդամ: «Դա ժամանակի, բազմաշարժ ժողովրդի, թուր ազատաբար ֆաղափառների տախանգն է»:

Հանրապետության Խորհրդարանը սկսեց Միությունական դասնազորի նախագծի քննարկումը:

1,5 միլիարդի հացահատիկի վարկ է շնորհվում Խ. Միությանը

ՎԱՇԻՆԿՏՈՆ. - Ընդառաջելով խորհրդային դիմումին և սեղի տալով ամերիկյան Զեմբերների շահերի առաջ, նախագահ Ռուզվելտը չորեքշաբթի օրը իր համաձայնությունը սվեց 1,5 միլիարդ դոլլարի վարկ շնորհելու Խ. Միությանը:

Չ. Ռուզվելտը տրեզորներն հրատարակեց իր նամակում հայտնում է, որ հացահատիկի գնումն վաղը կսրվի 3 հանգրվաններով՝ առաջիկա 9 ամիսների ընթացքում, 600, 500 և 400 միլիոն դոլլարի մասնաբաժիններով, հանրապետությունը ստեղծելու ամերիկյան իշխանություններին հեռանկարները իրացման գործընթացին:

Տրեզորներն Ռուզվելտը այս որոշումը անակնկալի բերեց ամերիկյան որոշ շրջանակներին, քանի որ Միությանը սահմանափակ մի քանի օր առաջ կասկած էր հայտնել Խ. Միության վարկունակության մասին:

Չորեքշաբթի գիշերը լրագրողների առաջ արձայնվելով այս մասին, Միությանը սահմանափակ մի քանի օր առաջ կասկած էր հայտնել Խ. Միության վարկունակության մասին:

Տուրյունների միության մասին դասնազորը այդքան էլ հեշտ չի ծնվի»:

Ի. Զարհուրելի համոզվածությամբ արձայնեց, որ Ուզբեկստանի անդամները կրողանա ՄԱԿ-ի անդամ: «Դա ժամանակի, բազմաշարժ ժողովրդի, թուր ազատաբար ֆաղափառների տախանգն է»:

Հանրապետության Խորհրդարանը սկսեց Միությունական դասնազորի նախագծի քննարկումը:

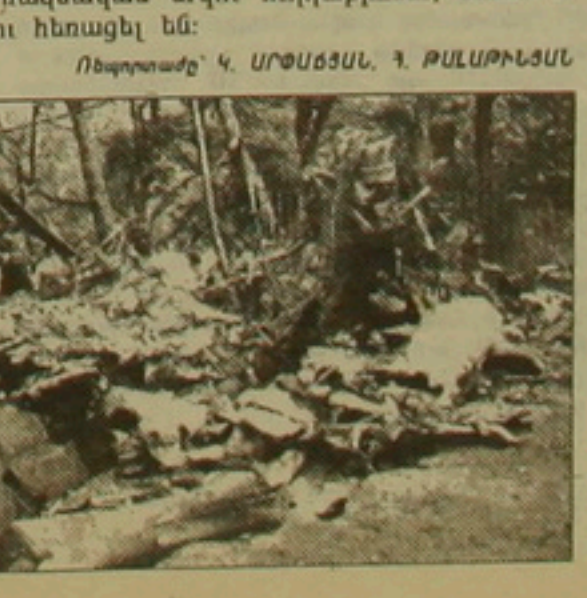
Գործաչույի նախկին թիմակիցը ողջունում է Բորիս Ելցինի հաղթանակը

Խորհրդային արժանի ֆաղափառական աստիճանային տրեզորներն Էդուարդ Շեյարդանան ողջունեց Ռուսաստանի տրեզորներական ընտրություններում Բորիս Ելցինի հաղթանակը: Բոննում Ինտերնալի քրոպային սվեց հարցազրույցում նա ընդհուպ, որ դա ընտրողների կամի արձայնությունն էր: Ըստ Շեյարդանանի, Բորիս Ելցինի տրեզորներությունը Ռուսաստանի համար կունենա միայն դրական նշանակություն: Այն հարցին, թե ինչպես է առաջ ընթանում ԽՄԿԿ Կենտկոմի նախաձեռնությամբ սկսված հեռանկարները, որի ղեկավարը Էդուարդ Շեյարդանանն էր այն հայտարարությունն էր, ըստ որի, նոր ֆաղափառական մասնազորության գաղափարների հաստատումը համար լուսաբանությանը, նա ղեկավարեց, թե ինչպես էր սեղի գործի նյութերը և չի հեռանել, թե ինչպես է ընթանում հեռանկարները: Միաժամանակ նա անուրջ համարեց կուսադատարանի թուր փորձերը, հեռանկարներում սահման մի մարդու նկատմամբ, որը հայտնել է իր մեջքում ու մատուցությունները: «Դա ամեն մի ազատ մարդու իրավունքն է՝ առել այն, ինչը մասնում է»,- ընդգծել է Շեյարդանան:

Վթար կենդանաբանական այգում. 4 գոհ

Երեկ, հունիսի 14-ին, ժամը 10:37-ին, Հայաստանի հանրապետության ԵԳՆ Երևանի Պետական համալսարանի կողմից Մի-8 ուղղափոխը, իր հերթական քոչը կատարելիս, առայժմ անհայտ դասնազորով, վթար է ենթարկվել և ընկել Երևանի կենդանաբանական այգու մեջ: Ձուկվել է ուղղափոխի ողջ անձնակազմը, քաղկացած 4 ինքուր: Կենդանաբանական այգում դասնազորով է միայն նյութական վնաս:

Երեկ, հունիսի 14-ին, ժամը 10:37-ին, Հայաստանի հանրապետության ԵԳՆ Երևանի Պետական համալսարանի կողմից Մի-8 ուղղափոխը, իր հերթական քոչը կատարելիս, առայժմ անհայտ դասնազորով, վթար է ենթարկվել և ընկել Երևանի կենդանաբանական այգու մեջ: Ձուկվել է ուղղափոխի ողջ անձնակազմը, քաղկացած 4 ինքուր: Կենդանաբանական այգում դասնազորով է միայն նյութական վնաս:

Իսկ եթե պահանջումը խորհրդարանի նախագահության հրաժարումն է, ապա որոշոր գիտեն, որ իր նախագահության նմանաբար սխալների համար պատասխանատու է նաև ամբողջ խորհրդարանը, իր բուլտարությունների արդյունքով:

Իսկ նրանք, որ այսօր պահանջում են կոալիցիոն կառավարություն կամ իշխանություն, պարտավոր են նախ չնախ կանչել (որի իրաւունքը չունեն) կամ հրաժարեցնել առաջ իրենց կուսակցից պատգամավորներին և նախարարներին, նման որևէ պահանջ դնելուց առաջ:

Հետևաբար, այս պայմանների տակ, նախապես պահանջում է իր կոալիցիոն կառավարություն է, այլ Մոսկուայից կառավարություն կոալիցիոն ստեղծելու մի փորձ, որ դատապարտված է ձախողության:

Գավրիլ Պողոպը գոհ է արդյունքներից

Մի-8 ուղղափոխի կործանումից հետո, ղեկավար վայրում երեւցել են ռազմական երկու ուղղափոխներ, որոնք օդում լուսավորում էին հեռանկարները:

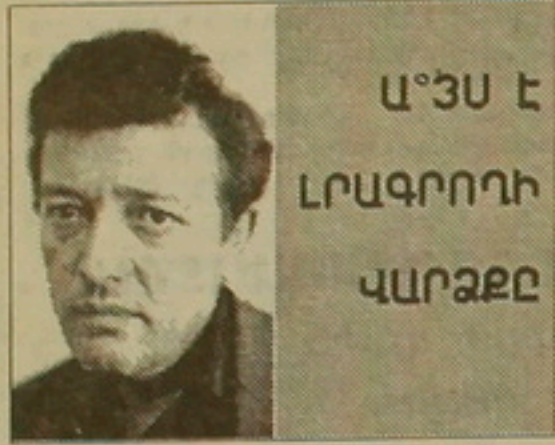
Ուղղափոխը՝ 4. ՄՐՈՍԵՏՆԱ, 7. ՔՍԼԱՐՆԱՍԼԱ

Մի-8 ուղղափոխի կործանումից հետո, ղեկավար վայրում երեւցել են ռազմական երկու ուղղափոխներ, որոնք օդում լուսավորում էին հեռանկարները:

Հաս-չասերը երեւի կհիշեն հեռուստալուրագրող Նայկ Մարգարյանի ռեպորտաժները Բերդաձորից ու Երասխից, Եւհուստիանից եւ այլ բնօրէններից, կազմակերպած կլոր սեղանները, հարցազրույցները զինված կազմավորումներ ունեցող կազմակերպությունների ղեկավարների, հրամանատարների հետ:

Երեւի Նայկ Մարգարյանը «Լրաբեր»

ղեկավարն էր, այսօր՝ լուրագրող: Աշխատանքից ազատելու հրամանին Նայկ Մարգարյանի անմիջական արձագանքը Ռադիոհեռուստատեղիկումի շենքի մոտ մայիսի 29-ին հայտարարած նախազգուշական հարցազրույցն էր վարչապետի հրամարականի տահանքով: Ռադիոհեռուստատեղիկումի կոլեկտիւմը, ըստ լրագրողի, այդ որոշումը ընդունել էր վարչապետի բանավոր կարգադրությունից հետո, որի մասին Նայկ Մարգարյանին տեղյակ էր տալիս նախագահ Նճրիկ Նովիանցիսյանը:

Կարծես սահմանափակվեց այն լուրերի ասացողական բազմազանությունը, որոնք վերաբերում են հեռուստալուրագրողին լուրագրողից ազատելու որոշման մասին: Սակայն ուշադրության է արժանի լուրագրողական արձագանքը: Սա Ռադիոհեռուստատեղիկումի մայիսի 30-ի որոշումն է:

«Նկատի ունենալով, որ «Լրաբեր» ինֆորմացիոն ծրագիրը սերտորէն ճաղողողում է անձրակ ինֆորմացիա, եւ ստանալիստորեն չեն կարգավորվում նյութերի համաձայնությունն ու կոնտեքստը, լինում են ժամանակի անհիմն խախտումներ, աշխատանքն ընթանում է անկազմակերպ ինֆորմացիայի վարչության պետ պրն. Հայկ Մարգարյանին ազատել գրադեցրած պաշտոնից, տեղափոխելով այլ աշխատանքի, նույն օղակում:

Կողմնակի նախագահ՝ Գ. Նովիանցիսյան
Գլխավոր տնօրէն՝ Ս. Քոստանյան:

Մրանից որոշակիորեն երեւում է, թե ինչ-որ բան այն չէ: Նույնը կարելի է ասել ցանկացած հաղորդաչափի կամ ամբողջությամբ հեռուստատեսության մասին, որ՝ «...սրբեն ճաղողողում է անձրակ ինֆորմացիա եւ ստանալիստորեն չեն կարգավորվում նյութերի համաձայնությունն ու կոնտեքստը» եւ այլն:

Ուրեմն, էլ ո՞ւմ է տեքստ ազատել գրադեցրած լուրագրողից...

ՍՆՆՆ ԽՐՈՍՅԵՆՆՍ

Զուրդ մտավորականության հավաքն ընդունեց դիմում

Հունիսի 12-ին Նայաստանի գրողների միության Բրդական մասնաճյուղի նախաձեռնությամբ հրավիրվեց Բուրդ մտավորականության հավաք: Հավաքում հունիսի 4-6-ը Կիւնում կայացած Միութենական խորհրդարանների մարդու իրավունքների հարցերով գրադեղ կոմիտեի եւ համեմատողականի ներկայացուցիչների խորհրդակցության մասին հաղորդմանը հանդես եկավ Նայաստանի Գերագույն խորհրդի մարդու իրավունքների եւ ազգայնությունների հանձնաժողովի ֆոնախագահ Աղասի Արշակյանը:

«Մերայրջ բուն ընտանեկանը, ցարկո, բացի փաստաթղթերի ընդունումից, որեւէ լուր ազգայնություն չունեցան, - ասաց Ա. Արշակյանը: Նայկական տասնվեցամյա ընդունումը, որի կազմի մեջ էին նաեւ հանձնաժողովի նախագահ Ռ. Պարտապետը եւ հրատարակախոս Բ. Կարապետյանը, հասնել այն բանին, որ, ՌԽՖՍՀ Գերագույն խորհրդում հունիսի 18-ին կսկսվեն հայկական հարցին նվիրված կրկնական լուրումներ»:

Կիւնի խորհրդակցությունն ընդունել է ՄԱԿ-ին ուղղված մի դիմում եւ Կոմյունիստ, որոնց մեջ շոշափում են մարդու իրավունքների տահտանման մի շարք հարցեր:

Վերջում, նշելով կոմիտեի եւ Նայաստանի Բուրդ համայնի անող կառույցի դերը, Աղասի Արշակյանն ասաւարկեց, որ ՀԳՄ Բրդական բաժանմունքի նախագահ Ալիխան Մամիկն ընտրեց Նայաստանի ԳԽ մարդու իրավունքների եւ ազգայնությունների հանձնաժողովի ֆոնաքան:

Երեւան-Կումայրի ավտոմայրուղով Բուրդ մտնող գրեթե յուրաքանչյուր կումայրեցի օրհնանով է հիշում Մեծ Բրդականի նախկին վարչապետ Մարգար Թեյչեյին: Ը՛ր որ նրա վայսյան արթիվ աստալատապակեց այդ մայրուղու շարունակությունը հանդիսացող բանուկ այն ֆողոցը, որը երկարում ու ձգվում է մինչեւ Բայրոնի անվան դղորդ: Գա փաստորեն ետեւեւաշարժյան Կումայրիի միակ բարեկարգ ֆողոցն է: Մյուսներով երբեմնեղը տահանքում է անուր նյարդեր եւ մեքենան վարելու հասուկ հմտություն: Անհամար ջրափոսերն ու Բուրդային բնադասկերի անբաժան մասը կազմող ցեխը-դժվարեցում են կենդանի մնացած Բուրդայինների առօրյան, ազդում նրանց առանց այն էլ ոչ բարձր սրամաղորդական վրա: Մյուսեւ է միջոց, թե խոնավ է եղանակը ցեխն է անողակաս, թե չոր է՝ ֆողոցը: Եւ այդ տայաններում, մի կերպ հարմարեցված սնակներում, ժամանակավոր կացարաններում, կիսակործան շենքերում ու տարադասակի տակավաններում աղորում, ավելի միջոց գոյատեւում են հազարավոր ընտանիքներ իրենց մեծ ու ֆոնրով:

Ինչ որ կառուցվել է այս ընթացքում, մի քանի կաթիլ է այն հսկա օվկիանոսի դիմաց, որ դեռ տիտի արվի: Բուն Բուրդային գրեթե ոչինչ չի ֆոնրվել: Բամանակին եւ որակով վերջացրած էլ հիմնականում արտասահմանյան օգնության արդյունք է:

Կումայրեցին այսօր, այսինքն՝ աղեկից երկուսուկես տարի անց, ֆոնրվել է, կորցրել իր հավասար դրական տեղաշարժերի հանդեպ: Եւս-չասերն են հուսալքված վիճակում, դառնացած իրենց բախտից: Ցավ է սիր, նրանք ամեն ինչ սկսում են գոյից: Թե այս աշխարհավեր աղեկը լինել հնում կամ այսօր, քայքայ որեւէ Բուրդային երկրում, տեղի բնակչությունը երկար ժամանակով կազատվել հարկերից: Իսկ այստեղ...

Այստեղ բուրդ են դժգոհ: Գժգոհ տեւական անտոշությունից, սոցիալական անողաշարժվածության վիճակից, ոչ այն բան խանութների դասարկությունից, որնան դրանցում աշխատողների կամայականություններից: Այն բանից, որ չկա ոչ մի հսկողություն, տիրող համադարձակ անիշխանության մթնոլորտից: Եւս են դժգոհություններն իրենց իսկ ընտրած Գերագույն խորհրդի տասնամյակներին, տեղական իշխանություն մարմինների անվճռական գործողություններին:

Նրանց հասկանալ է տեքստ: Բուրդայի

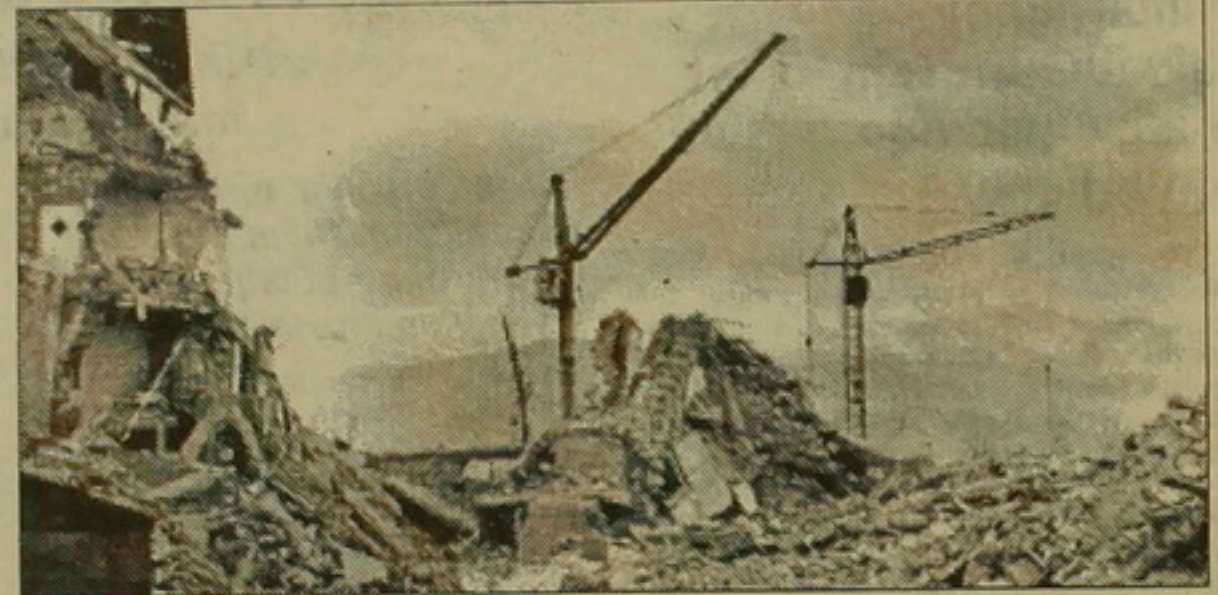
ՀՈՒՍԱՂՈՂ ԲԱՆԵՐ ԲԻՉ ԿԱՆ ԿՈՒՍԱՅՐԻՈՒՍ

բնակիչներն արդեն երրորդ անգամ անցկացրին անմարդկային դայմաններում: «Երդան տահեւ, - ասաց գրուցակիցներիցս մեկը, - որ մեքն նախանձեցիմ գոնվածներին»:

Իսկապես, ինչպե՞ս կարելի է երեք տարի շարունակ մի, քեկուզեւ կիսակործան Բուրդ քողոցն հեռախոսակաղի միջոցների: Կամ՝ որհանձնվում կարելի է համարել այն երեւույթը, որ մշական հասցե չունենալու տասնամով սնակներում բնակվող հարյուրավոր ընտանիքներ հնարավորություն չունեն բաժանորդագրվելու եւ ստանալու թերթեր ու ամսագրեր: Տեղի մըտակորակները վրդովված են այն լուրից,

սել է լուրս տեւել Բուրդային բերքի «Հիշողություն»-ի լեկվածը: Ափսո՛ս, սակայն, որ շատ չեւ մեքն հաճելի նորությունները: Վասն այն է, որ բնակիչները համակերպվել եւ տեղեկված վիճակի հետ: Ի՛նչ է լինելու մը վերջը, ե՛րբ են վերջապետ աղբուր ու մայր դայմաններում, այս եւ մեքն ուրիշ հույժ կենսական հարցերի տասնախառնները ո՛չ իրենք զիտեն, ո՛չ՝ իրենք մեկն է նրանց տալիս:

... Եւստեքս են տալիս Լեմին անվանում ու նրա արձանին վաղուց արդեն հրաժեքս սված այս Բուրդային, որի գլխավոր ժամացույցի սլաքներն ինչ-որ մեկի «համեարեղ» մտախոհամար կանգնեցվել են ի

որ նախապես այստեղ նախատեսված անբիկյան տեխնիկական համալսարանը որոշվել է կառուցել Երեւանում: Բնակիչներն ընդհանուր առմամբ դժգոհ են այն բանից, որ երկաշարժից հետո էլ հանրապետության երկրորդ Բուրդային շարունակում է երկրորդական ուշադրության արժանանալ:

Նուսաղորդ բաներ էլ կան, անշուշտ, եւ դրանց մեջ առաջին հերթին՝ կումայրեցին սկսել է, թեւ շատ ուշադրումով, ինքը կառուցել իր տունը: Բուրդային արբեր մասերում արդեն վեր են խոյացել Գյուլմուրա հին կողմերով կառուցված գեղեցիկ առանձնատներ: Տեղի արվեստասերներին ոգեւորել, ավելին՝ քեւակորել է մանսուր Լորիս Գեմալոյանի մշակութային նախաձեռնությունը՝ Բուրդային տեղեկուր օղբերային քառեր, ֆողային եւ սիմֆոնիկ նվագախմբեր, արվեստի ակադեմիա: Սկը-

անց 41-ի վրա: Սա մի կողմից տեղի-անտեղի հիշեցնում է Բուրդայիններին իրենց սիրելի Բուրդային կործանման սեւ ժամը, մյուս կողմից՝ փաստում այն դառն իրողությունը, որ, այո՛, երկաշարժից հետո այստեղ գրեթե ամեն ինչ նույնն է մնացել, որ Կումայրին շարունակում է մնալ մեծ աղետի գոյի:

ԼԵՆՈՆ ԼՍՏԻԿՅԱՆ

Նայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միության նախաձեռնությամբ տեղեկուր այդ համալսարանի վայրը մտադրում է շատ-չասերին: Նկատի ունենալով այդ հանգամանքը, մեր խմբագրությունը նախաձեռնել է մի հեռակա հարցազրույց կալիֆոռնիայի համալսարանի ամբիոնի վարիչ եւ Նայաստանի Ամերիկյան համալսարանի տեղեկուր՝ Գոլգ. Միքեյան Աղբարյանի հետ: Մի՞նչ այդ, մեր կողմից վստահեցնում ենք ընթերցողներին, որ նոր համալսարանը չի կառուցվելու Երեւանում, այլ ժամանակավորապես գործելու է մայրաքաղաքի շենքերից մեկում, մինչեւ համալսարանական համալիրի կառուցումը մի այլ վայրում (տեքստ):

1991
15 հունիս
15 հուլիս

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒՆ

Այսօրվա կիսի՝ հունիսի 15-ից մինչեւ հունիսի 15-ը տեղի կունենա Գերագույն Կարգի Թեյչեյան մշակութային միության հանրապետական փառատոնը, որը փաստորեն միութայն երկրորդ ընդգրկուն միջոցառումն է:

Թեյչեյան մշակութային միությունը, իրրեւ աշխարհասփյուռ հայության հոգեւոր գոյության մեկ կարեւոր կառույց, կյանքի էր կոչվել տարիս 44 տարի առաջ՝ եպատակ ունենալով ըստ ամենայնի ստատրել մեր ազգային մշակութային արժեքների պահպանման, տարածման եւ պարզապես գործի: Միաժամանակ, դա նաեւ ազգապահպանման առումով մեծ կրթական առաքելությունն էր:

Այսպէս աշխարհ վերջապես Մայր Գայրեկերում հիմնադրված մասնաճյուղը, բնականաբար, որդեգրել է Թեյչեյանականների գործունեության ընդհանուր սկզբունքները, եպատակներն ու ավանդույթները:

Գայաստանի ԹՍՄ-ի հանրապետական փառատոնը մեր լավագույն հայ արվեստագետների վերաբերմունքի դրսեւորումն է վերջին իրադարձությունների նկատմամբ: Գեյց դրա վկայությունը կլինի այն, որ փառատոնի միջոցառումների ընթացքում կատարվելից հանգանակությունների գումարը փոխանցվելու է ազգային-ապատարական պայքարում գոնված մարտիկների ընտանիքներին եւ Գետաշենից ու Մարտուկաշենից քուսազորվածներին:

Գամբողային ծրագրերին իրենց մասնակցությունը կբերեն Գայաստանի պետական մրցակազմի դափնեկրներ պրոֆ. Սվետլանա Լավաարդյանը, Ռուբեն Ահարոնյանը, իր ղեկավարած Գայաստանի կամերային նվագախումբը հանդերձ, Ռադիոյի եւ հեռուստատեսության պետկոմի սիմֆոնիկ նվագախումբը Էմին Խաչատրյանի ղեկավարությամբ, «Արմենիա»-նոր սիմֆոնիկը, որի ղեկավարներն են Իվ Զեդրը եւ Արա Գետրոսյանը: Արամ Տեր-Ղուկասիսյանի անվան երգչախումբն իր գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր պրոֆ. Էմմա Ծառուկյանի հետ կենրականի հայ խմբերգային արվեստի լավագույն նմուշները: Կոմպոզիտոր Արամ Մաթիսյանի ղեկավարած Գայաեթիկաբեմոնիայի կամերային նվագախումբը հանդես կգա արդի հայ կոմպոզիտորների ստեղծագոր-

ծույթունների կատարումով: Փառատոնը կըրացեն Առնո Բարաշալյանի անվան դաշնամուրային եռյակը եւ Սեդրակ Երկանյանի «Նորակ» երգչախումբը:

Փառատոնի շրջանակներում տեղի կունենան պոեզիայի երեկույթներ, որոնց ընթացքում նշելու են Լյուդվիգ Գուրյանի, Գուլհանես Գրիգորյանի, Արտեմ Գարուբյանյանի, Գեորգ Կարապետյանի, Արմեն Մարտիրոսյանի եւ այլոց բանաստեղծությունները:

Մեր փառատոնի թատերական մասը կըներկայացնեն ռեժիսոր Լիկուրայ Ծառուկյանի խումբը, «Շոտսկյուլի» թատրոնը, Արմեն Մանթրոսյանի երգիծանքի թատրոնը, Երեւանի Մարիոնետների թատրոնը:

Լեւոն Թոքմաշյանի եւ Մարիա Ստեփանյանի ղեկավարությամբ մարտարպետների տանը կըրացվի հայ նկարիչների ցուցահանդես: Նախորդ փառատոնում մարտարպետ Էդվարդ Կարոնյանը մեծ ծախոթացրել էր Սեւակյանի մշակութային կենտրոնի իր նախագծի հետ, այժմ Լուրայ Ծառուկյանի ղեկավարությամբ տանը կըրացվի իր անհատական ցուցահանդեսում մասնակորապես կտեսնենք մեծ բանաստեղծի ծընդդառնակային համալիր նախագիծը:

Ինչ խոսք, որ այս ընթացիկ արվեստատոնը, ինչպես եւ իր նախորդն ու առաջիկայում կազմակերպվելիքները, միայն փութային թանձրացումներն են հարատեւ եւ մշտապես ընդարձակվող այս գործունեության, որը հետեւողաորեն պարզացնելու են Թեյչեյան միության մեր ստորաբաժանումները՝ ի նպաստ ազգային կյանքի հոգեւոր բարգավաճման:

ԿՈՍՍ ԳՐԱԳՐԱՐՍԱԼ

ԹՍՄ վարչության նախագահ

ՀՐԱՄԱՆԱՍԿԱՆՈՒՄ

Գայ մարմնակրթական ընդհանուր միությունը ստեղծվել է 1918 թ. Պոլսում: Նրա նպատակն էր ֆիզիկական առողջ դաստիարակություն տալ հայրողիներին, տղորեւ կրակ հայրենասիրություն, իմացական եւ հոգեւոր բարձր արժանիքներով:

Ազգային ավանդույթները դարձյալ վերածելու են Գայաստանում: Օրերս Ստեփանակաճումն հիմնադրվեց ՀՐԱՄ-ի մասնաճյուղ: ՀՐԱՄ-ի առաջին բանակումը կայացավ Գեյվանքի տարածքում՝ Լուրայ կիրճի ամենագողտրիկ անկյուններից մեկում:

ա) Մեծ Բրիտանիայի ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հայ ժողովրդի ֆաղափական լուսավորչական, հայկական հարցի խնդիրները, 19-րդ դարի 70-ական թթ. սկսած, իրենց արտահայտություններ են գտել անգլիական լուսավորչական մեջ: Արեւմտահայերի ծանր դրությունը սուրբանական սիրաբանության ակ, բուրբական իշխանությունների կողմից 1870-80-ական թթ. հայերի հալածանքների ու մեղադրումների ուժեղացումը, հայ ժողովրդի ազգային-ազատագրական լուսավորչական շարժումները ֆնմարկվել են անգլիական հեղինակներ Ռ. Դյուրնի («Թուրքիայի քրիստոնյաները, նրանց դրությունը մահմեդական կառավարման ներքո», 1876), Ջ. Ֆարլեյի («Թուրքերն ու քրիստոնյաները Արեւելյան հարցի լուծումը», 1876), Ջ. Փրոքթերի («Նայասանը և Լիբանանը» 1877), Ն. Սենդլորթի («Ինչո՞ւ են բուրբերը կառավարում Նայասանը», 1878), Ջ. Սմիթի («Նայասանը Թուրքիայի սիրաբանության ակ», 1878), Ռ. Ռայլի («Քրիստոնյաները և քրիստոնյաները Թուրքիայում», 1889), Ջ. Բրայսի («Անդրկովկասը և Արարատը», 1876) աշխատություններում: Ս. Նոտմանի («Նայասանը և 1877-78-ի դաշնագրերը», 1879), Ֆ. Գրինի («Ռուսական քանակը և նրա 1877-78-ի դաշնագրերը», 1879), Ջ. Ուիլյամսի («Նայակական ռազմաբարձր. Նայասանի և Քրոսանի 1878-ի դաշնագրի օրագիր», 1878) հետազոտություններում լուսարձակված են 1877-78-ի ռուս-թուրքական դաշնագրի ժամանակ հայերի գոյակիցները, Արեւմտյան Նայասանի արածուց սեղի ունեցած ռազմական գործողությունների, հայ բնակչության կողմից ռուսական բանակին ցուցաբերված օգնության հարցերը: Նայակական հարցի շուրջ սերունդների դիվանագիտական մրցակցությունը, 1878-ի Սան Սեբաստիանյան և Բեռլինյան Նայակական հարցի ֆնմարկումները վերլուծության են նվիրված Մ. Մալկոյի («Արեւելյան հարցը Փաստեր և հերյուրանքներ», 1877), Ա. Արգարի («Նայերը և Արեւելյան հարցը» 1878), Ջ. Արգարի դիս («Արեւելյան հարցը Փարիզի 1856-ի դաշնագրից մինչև Բեռլինի 1878-ի դաշնագրից», 1879), Բ. Բրայսի («Ասիական Թուրքիայի արտագան», 1878), Ի. Ուայթբերի («Ասիական Թուրքիայի հեռանկարները», 1880), Թ. Նոլլանդի («Երոտական կոնցերտը Արեւելյան հարցում», 1885), Մ. Սվալդի («Նայակական հարցը», 1889) աշխատանքները: Գրանցում արտահայտված է Մեծ Բրիտանիայի հասարակայնության մտահոգությունը արեւմտահայերի ժակասագրի համընդ, դասողություններ ու առաջարկություններ են դարձնում Արեւմտյան Նայասանի աղաք կառուցվածքի, բարենորոգումների իրականացման և քրիստոնյա բնակչության կենսադայանների բարելավման, Բեռլինի կոնգրեսում սերունդներին սանձնած լուսավորությունների կատարման անհրաժեշտության վերաբերյալ:

Անգլիական լուսավորչական մեջ լայն արտացոլում գտան Արդուլ Նամիդ 2-րդի հակահայկական ֆաղափականության ուժեղացումը, սուրբանական կառավարության կողմից 1894-96-ին կազմակերպված հայկական ջարդերն ու կոտորածները: 1890-1900-ին Մեծ Բրիտանիայում հրատարակվեց Նայակական հարցին վերաբերող ավելի քան 100 գիրք ու հոդված: Օսմանյան կայսրության հայերի դրության լուսարձակմանը, 90-ական թթ. հայկական ջարդերի ու կոտորածների նկարագրությանը, հայերի ազգային-ազատագրական շրժմանն են նվիրված Ռ. Գեյլի («Թուրքիան և Նայասանը», 1895), Սուլթանը և նրա հոլասակները», 1897), Է. Գիլդի («Նայասանը և հայ ժողովուրդը», Նայասանի վիճակը», 1895), Ռ. Գալտսոնի («Ջարդերը Թուրքիայում», 1896), Ռ. Գիլմերի («Թուրքիայի ջարդերը», 1896), Ռ. Նարթի («Անկողմնակալ հայացք հայկական հարցի վրա», 1895), Ի. Նոլլանդի («Նայասանը Ջարդեր», 1895), Մ. Մալկոյի («Կոստանդնուպոլսի կոտորածներն ու նրա դասերը», 1895), Ջ. Նարթի և Ն. Նարթի («Նամակներ Նայասանում վերջին ջարդի դասերներին մասին», 1897), Ռ. Ռամսեյի («Երկու կոտորած Փոքր Ասիայում», 1896), Ն. Ռամսեյի («Նայասանի ստատիստիկաները», 1896), Ջ. Ռոքերի («Ջարդեր Թուրքիայում», 1896), Ֆ. Սթիվենսոնի («Նայասան», 1895), Ռ. Ուիլյամսի («Նայասանը և նրա ստատիստիկաները», 1896) և ուրիշների աշխատանքները: Ռոշ անգլիական հեղինակներ հանդես են գալիս մեծ սերունդների միջև Օսմանյան կայսրության քաժամանակ, կամ նրա սեղուն մի շարք ինֆուրույն լուսավորություններ, այդ թվում՝ անկախ Նայասան ստեղծելու օգնել: Ռամսեյ էլ դեմ էին սուրբանական վրաժեշտ գործարարներն ու դաժանաբաններն էին բարենորոգումներ անցկացնել սերունդներին վերահսկողությամբ: Ջ. Բրայսը, Ի. Նոլլանդը, Մ. Մալկոյը Թուրքիայի հայ բնակչության միակ ժողովուրդը ենթադրում էին Երոտական սերունդների ազակցությունը Մեծ Բրիտանիայի ռազմական միջամտության մեջ: Ջ. Արգարի դիս («Նայ ժողովրդի նկատմամբ իրականացված ան ու սարսափի համար Անգլիայի դասասխանավորության Փաստագրական ու դասական վկայություններ», 1896), Մ. Բրայսի («Նայասանավորությունը Թուրքիայում սիրող իրավիճակի համար», 1896), Ֆ. Գեյլերի («Արեւելյան հարցը. բուրբական բարենորոգումները և Նայասանը», 1895), Ռ. Գրայսոնի («Նայակական հարց», 1896), Ա. Գրայսոնի («Նայակական հարց», 1894-1896), Մ. Մալկոյի («Անգլիայի դասասխանավորությունը Նայասանի հանդեպ», 1895), Ջ. Ռամսեյի («Նայասանը և առաջավոր շարժումը», 1896), Ֆ. Սթիվենսոնի («Անգլիան, Թուրքիան և Ռուսասանը», «Փաստեր հոգու հայերի», 1896) աշխատանքներում վերլուծվում են երոտական սերունդների ֆաղափականությունը հայկական հարցում, ֆնմարկվում նրանց դիրքը Արեւմտյան Նայասանի նկատմամբ: Նայակական հարցի մասին Փաստագրական հարուստ նյութ են դարձնում Մեծ Բրիտանիայի արտոնաբանության 1890-ական թթ. հրատարակած դիվանագիտական վավերագրերի ժողովածուները, ինչո՞ւն են անգլիական «Սփեյթեր», «Քոնքրենս-Փրոքթերի ռեկյու», «Ֆորթմայրի ռեկյու», «Նայթրի սենյուրի» ամսագրերի հոդվածները:

Առաջին համաշխարհային դաշնագրի նախորդին Թուրքիայի հայ բնակչության դրության, երիտրական կառավարության ներքին ֆաղափականության, Արաբիայի 1909-ի ջարդերի և կոտորածների, 1912-14 թթ. Արեւմտյան Նայասանի բարենորոգումների հարցի ֆնմարկման, նոր ժողովուրդային հարցում սերունդների ֆաղափականության խնդիրներն են արժարված է. Փրոքթի («Թուրքիան և նրա ժողովուրդները», 1911), Թուրքիան և դաշնագրերը», 1914), Ֆ. Կավենդիշի («Վսանգ Նայասանում», 1913), Է. Ռոքերի («Շժմարտությունը Նայասանի մասին», 1913), Է. Ֆերմանի («Երիտրուրը և ժժմարտությունը Արաբիայի 1909-ի աղբյուրն են կոտորածի մասին», 1913), Մ. Փրայսի («Ասիական Թուրքիայի խնդիրները», 1914), Ֆ. Սթիվենսոնի («Նայակական հարց», 1914) և ուրիշների հոդվածներում ու գրքերում: Անգլիացի շատ հեղինակներ Մեծ Բրիտանիայի կառավարությանը նախագրաշարժում էին համաշխարհային դաշնագրի նախորդին Թուրքիայի հայ բնակչության վրա կախված ձիզիկական ոչնչացման վսանգի մասին:

Առաջին համաշխարհային դաշնագրեր, Թուրքիայի հայերի ցեղաստանությունն էլ ավելի սրեցին անգլիական լուսավորչական ուղղությունը հայկական հարցի խնդիրներին վրա: Երևան եկան լուսարձակման արժանի Թուրքիայի հայ բնակչության դրության և նրանց զանգվածային սեղանավորությունների վերաբերյալ Փաստագրական նյութեր արժեքավոր հրատարակումներ, մասնավորապես Ջ. Բրայսի («Նայերի վիճակը Օսմանյան կայսրությունում 1915-16 թթ.», 1916), Ա. Փոլթերի («Փաստագրեր Օսմանյան կայսրության և հյուսիս-արեւելյան Իրանի հայերի և քրիստոնյա ասորիների նկատմամբ վերաբերումն է մասին», 1916), Ա. Անոնյանի («Նայիմ Բեյի հուշերը», 1920) ժողովածուները: Երիտրուրի հայասյաց ֆաղափականությունը, հայերի սեղանավորության և ցեղաստանության, հայ զարդականության ծանր վիճակի մասին Փաստական հարուստ նյութեր են վկայություններ են դարձնակվում Ա. Սաժարյանի («Նայասանի ներկա կացությունը», 1915), Է. Ռոքերի («Նայասանը և հայերը», 1918), Մեր դաշնակից հայերի դրությունը», 1919), Ա. Փոլթերի («Նայակական սարսափներ. մի ազգի շրջանում», 1915), «Թուրքիայի արյունարբու բնակչությունը», 1917), Ռ. Ուիլյամսի («Նայասանի ողբերգական

ությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1916) Լ. Չամբրսի («Նայասանի կոտորածը», 1916), Ջ. Գուլասի («Մահվան ժամադարը Անատոլիայում և Նայասանում», 1920), Լ. Էյնշտեյնի («Նայակական ջարդերը», 1917), Ի. Մլրջյանի («Թուրքական լծից», 1918), Մ. Ռոքերի («Տեղահանությունը Փոքր Ասիայում», 1922) և ուրիշ աշխատանքները: Նայակական հարցի նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայի և մյուս սերունդների ֆաղափականության խնդիրներին, քրիստական կաթիններում և դաշնակցությունում, հետաքննարկման միջազգային կոնֆերանսներում Նայասանի ֆնմարկման են նվիրված Ջ. Բրայսի («Նայասանի աղաքան», 1919), Մերձավոր Արեւելի կարգավորումը», 1920), Ն. Բալթոնի («Նայասանը և կարգավորումը», 1919), Ս. Լիզի («Նայասանը և դաշնակիցները», 1920), Ի. Լիքի («Նայակական հարցը ներկայացուցիչների դաշնակցությունը», 1

Մեծայան Գերմանիայի նախկին վարչապետ Ն. Եմիշը վերակառուցման առաջին փուլերի հաշվեկշիռն է կատարել. նրա կարծիքով Գերբաշույի հեղաշրջումները դասադարձված են ժախողման ու նույնիսկ Խորհրդային կայսրության գոյությունը անգամ հարցական է: Խորհրդային Միության փլուզման ոսնածայնները զգալի են արդեն Նեոպոլոս Արեւելում, մայնվանդ Եւրոպայում: Երկու Եւրոպայի համար էլ նմանակոր է վերակառուցման հաջողությունը, սակայն այնքան ժամանակ, քանի որ Ն. Միությունն ձեռ-

եր արյունալի դասերազմի Խորհրդային Միությունում եւս նման մի դասերազմ նույնքան արյունալի հետեւում կունենա:

Ներքին գաղափարախոսությունում Գերբաշույն ամբողջարարության ընթացքի է հետեւում. առանց զինվորականների համասուրյանը, նա չի կարող իշխանությունը դառնալ: Մտախոհը լինելու աստիճան նվազել է նրա շարժվելու դաշտը եւ որդես վսահելի նեցուկ նրա հետ է միայն դեմանվրասնգություն կոմիտե:

Միայն երկու, որոնք Պիլնոնի վարչաձեւն են երազում. դրամասերական սեն-

կան ծովային ու օդային ուժը հարկ եղածից ավելի կարեւոր եւ ուրեմն անբաղձալի է համարվում: Սա էր Եմիշի դասերազմում Եւրոպայի քաղաքացիական դաս-ժամանակից մեկը:

Գալով Չինաստանին, հակառակ նրան որ 60-ական թթ. ի վեր քաղաքում չէր չին եւ խորհրդային դասերազմը, այսօր Չինաստանը նախընտրում է մոտեմալ Մոսկվային, որովհետեւ միակ գերու է մնացել ՄԱՄ-ը:

Խորհրդային Միության քուլագունն անհնից ավելի զգալի է Եւրոպայում: Լե-

նի դեռ Ն. Միությունը սեր չէր ձեռնահաս ուժերի: Խորհրդային կայսրության փլուզումը կարող է երկար տեւել: Եմիշ է, քե Վիսիերի ու ժողովրդական զինվորականների կայսրությունները կարճ ժամանակում ստղայվեցին, քայքայ դա եղավ դասերազմական դասերազմը. մինչդեռ այսօր նման հեռանկար գոյություն չունի Ն. Միության համար:

Ա. աշխարհամասից առաջ Օսմանյան կայսրությունն արդեն կորցրել էր իր ամբողջականությունը: Եւրոպայում այսօր այդ ֆայլայնան հետեւաններից են տառադուն: Թուրքի կեցվածքը քուլագունների եւ հույների համդեղ շքամական է նույնիսկ, հանդեմ էր դեռ ու հայերի:

Երբ մտածում ենք Խորհրդային կայսրության աղաքայի մասին, որոշ գուզահետներ անկարելի չեն թվում: Կարելի է երեւակայել, որ անկունը լինի այս կամ այն ձեւով, միեւնույն ժամանակ չեն կարող աղաքայիություն ունենալ, քե ՄԱՄ-ը կարգուկանոն է սահմանելու երեւան գալի կնձիոներին, որովհետեւ ՄԱՄ-ի համար մի շարք վսահներ կան, կարող է դասահածի դեմ ֆաղափական, հոգեբանական կամ սենսական տեսակետից անգոր մնալ:

Անկասկած, ամերիկացի ժողովուրդն ավելի կենսունակ ուժի սեր է, քան Եւրոպայի ժողովուրդները: Ամերիկացիները միշտ զոհողության դասատես են, երբ իրենց ֆաղափական իշխանությունը մոտեկից հետադարձում է մի նդատակ: Մակայն ՄԱՄ-ը առանձին ոչ աշխարհի ֆաղադությունը, ոչ էլ սենսության դրական ու տրամաբանական հեղաշրջում կարող է աղաքայիել. կա նաեւ այն դասազան, որ աշխարհի մշակական վերակառուցում-դադադան ոչ ոքի համար համելի քան չէ:

Այսօր, քանի որ Ն. Միությունը անտոշ ժամանակով ֆաշվել է աշխարհի ֆաղափական քեմից, անհրաժեշտ է նոր հակակշի հաստատում: Այս կացության մեջ, աշխարհի մի նոր կարգուկանոն ամերիկյան իրադեւությունը, լուծում չի կարող համարվել: Եւ սա դասադուններից ամենամնազանը չէ՝ անհրաժեշտ համարելու համար Եւրոպայի համայնքի ֆաղափական միությունը:

ԿԱՐՄԻՐ ԿԱՅԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

Նահաս ուժերի դակաս ունենա, արտաքին օժանդակությունն անբավարար է լինելու: Մյուս կողմից, օրակարգի հարց է մի նոր հավասարակշռության անհրաժեշտությունը: Ամերիկյան իրադեւությունը աշխարհի նոր քաժանունը չի կարող լուծում լինել կացությունը եւ Եւրոպայի համայնքի ֆաղափական միությունն ավելի քան երբեք անհրաժեշտ է:

Ն. Եմիշի հաշվեկշիռը հրատարակվել է «Կուրիե ինտերնացիոնալի» մայիսի 23-ի համարում:

Գերբաշույը Կրեմլի առաջին իրադակն էր, որ հասկացավ, քե հիմնություն էր դեղել սխալների վրա: Իշխանության գալուց առաջ իսկ նա նկատեց, քե հսկա կայսրության մեջ մարքս-լենինյան գոյությունը, անհասանելի դասադարձված լուրությունը, կենսունակված սենսական համակարգն ու սղաազնության հսկայական քաժը վեր էին ֆաղափաների սենսական, ծիզիկական եւ քարոյական ուժերից: Այս նկատմից ժազեց հրադարակայնություն չի սենսական վերակառուցման գործադրության գաղափարը: Ու երբ վերակառուցումը անհասկանալի հետ ազգերին ու ազգություններին ազատություն քեբեց, ձերքազանց նաեւ մի շարք հակունակ, որոնք երկար ժամանակ մնչված էին, ինչդեհ ազգային ինֆորմացիոն իրադունը կամ միջնչե իսկ անցասման ցանկությունը: Ամերիկայում մեկուկես դար առաջ, հարավային նահանգներին անցասման դայադը հանգել

սությանը կաղված զինվորական քոնսիություն: Նման մի փորձի դեղում շեշտվելու է սենսական ժախողությունն ու ավելանալու է արտաքին ուժի վսահը: Այս հնարավորության համար է, որ ամերիկացիները, եւրոպացիներն ու ասիացիները չեն ուզում Փազցել իրենց աղաքայական միջոցները, քեւ զինաքաժման համաժայնագրեր են ստրագրվում Գերբաշույի հետ:

Այսուհանդերձ, Խորհրդային իշխանությունը արտաքին աշխարհին տալիս է մեծացող քուլությունն ու քուլացող սղաադալիի դակակեր: Մա հետեւանը Նեոպոլոս Արեւելում այն է, քե Չինաստանի ազժազիական կարեւորությունն է ավելանում, իսկ Նեղկաստանի ազդեցությունը քուլանում: Գերբաշույի Եւրոպայի եւ Նյուիսիային Կորեա կասարած այցելություններն այս երկու երկրների վարկը նրկասելի դարձրեց. չի զարմացում երկու Կորեաների միացումն առաջիկա տասնամյակում:

Երջանի նյութադեզ գերզոր դեժությունը՝ Եւրոպայի, որ հարաքերաքար մեկուսացած է Նեոպոլոս Արեւելում, դեժ է ավելի մեծ քան գործադրի, որդեսզի դրացությունն իսկացի հարաքերություններ դալի չինացիներին, կորեացիներին, ծիլիդիցիներին, ինդոնեզացիներին եւ մալազիացիներին հետ: Մինչեւ հիմա Տոկիոյի ծովային ու օդային ուժը հանդուրժելի էր խորհրդային սղաադալիի դասադաժ: Այսօր, երբ այդ սղաադալիքը քուլացել է, ժաղոնա-

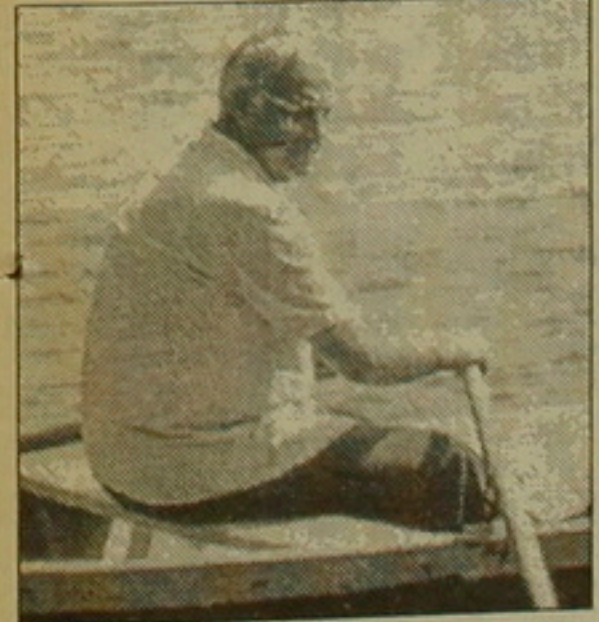
հասանին, Նունգարիային, Չեխոսլովակիային շնորհված ազատություններից հետո, հասկացողե Գերմանիաների վերամիավորումով Գերբաշույն աղաքայը սվեց իր քարի կամեղողությունը: Վարչակայի ուխտի լուծարումը ձեւական հարց էր միայն, սակայն խորհրդային հարյուր-հազարավոր զինվորների նահանգը դեռ չի սկսվել ու ոչ ոք վսահ չէ քե տեղի է ունենալու մի օր:

Գժվար է արժեւորել Բալթյան հանրադեւությունների անցասման հետեւանները, ֆաղափանական դասերազմ ժազելու դեղում վսահ կա, որ դրա ազդեցությունը կժզվի մինչեւ Ֆինլանդիա, Լեհաստան եւ Նունգարիա ու նաեւ անուղղակի կերտով մինչեւ Բալթյան երկրներն ու այնտեղից մինչեւ Սվաբիա: Այդ դասերազմը կարող է դեղի Արեւմուտք գանգվածային արտազաղի դասադա լինել ու քնականաքար Գերմանիան արտազաղողների զխալոր քիրախն է լինելու, ինչդեհ այսօր խորհրդային հրեա քնակչության համար Եւրալիք:

Այս հեռանկարներով, Գերմանիայի, արեւելյան Եւրոպայի նոր ժողովուրդավարությունների ու կենսունական Եւրոպայի երկրների շաեեր դադանում են, որ խորհրդային վերակառուցումը հաջողվի: Սակայն կա նաեւ այն իրողությունը, որ արտաքին աշխարհից կասարված ամենամեծ նյութական օժանդակությունն անգամ օգտակար չի լինելու, այնքան ժամանակ, քա-

ԶՈԼ

61 տարեկան օխրուն աժղահա «Քուլին այս զիշեր հիվանդանոց են տարել: Ի՞նչ է դասահել», 1989 թ. սեպտեմբերի 2-ին հարցնում էր զերմանական «Բիլդ» հանդեսը: Մինչ այդ, աժղահան, որ սիրում էր կրկնել, քե առողջությունը Աստոն սված ամենալավ նվերն է իրեն, երբեք չի հիվանդացել, քացի անզինայից եւ նշագեղների վիրահատությունից: Նրմա, ամեն տարի, զերմանական մամուլն անդրադառնում է Նելմուտ Քուլի նիհարելու ուժի-

մին, որի ընթացքում նա լիսերով խոսքույսերի քուրն խնում է եւ դանդաղ չոր հաց ժանում: Նիհարելու ուժի մին անցնելիս 1.93 մետրանոց կանցիլերը կշռում է 115 կգ, կուրսից հետո՝ նիհարած է լինում 7-10 կգ-ով: Մակայն 1989 թ. սեպտեմբերյան աղի օրը հայտնի դարձավ, որ Նելմուտ Քուլը տառադուն է ցիստիտով: Այն տեւեց հինգ օր եւ, չնայած դեղերի լիցի, կանցիլերն ըստիղված էր սեւեղ-սեւեղ քողնել Բունդեսազի նիսը իրեն զուգարան գցելու համար: Այդ ժամանակ էլ քացադայակց նրա հիվանդությունը: Նաջող զիշեր սուր ցավն ստիղեց հիվանդանոց գնալ: Մի քանի օր հետո նրան դրոստասի վիրահատություն կատարեցին:

Կանցիլերի դադանը թժչվական ոչ մի քուլանտե, հիվանդանոցի, թժչի ու խնամողների վերաքերայ ոչ մի տեղեկություն

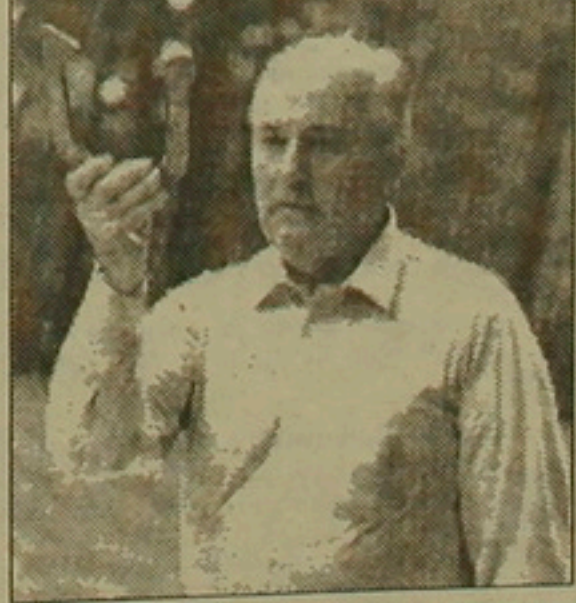
Առողջությունն էլ դեհական գործ է

Ինչդեհ երեւում է ստրուտ տղազվող նյութից, դեհական խոշոր գործիչներն աշխատում են քազցել իրենց հիվանդությունները: Մակայն ամենատես լրագրողների աշխից դա չի վրիդում:

Չիտարակեցին: Մակայն, ինչդեհ միշտ, լրագրողներն ամեն ինչ իմացան:

ԳՈՐԱԶՈՎ

61 տարեկան շաֆարախս եւ օժիմ Մի կես կա, որ Միխայիլ Գերբաշույի զլասնոսն աշաքող է արել. սեփական առողջությունը: Ինչդեհ մուսիաների օրոք, ինչնեմ, որ Բերմանն ու Չերնեկոն կիսակոնայի վիժակում էին կառավարում երկիրը. ՆՄՄՄ առաջին մարդու առողջությունը շաս ավելի փաժուկ դեհական գաղսնիներ է վերհանում: Այսդեհ, երբ 1986 թ. օգոստոսին գրիդը, որ արդարացրեց Գերբաշույի ժաղոնական կոմկուսի զխալոր ֆադոլարին շրդունելը, թվում էր իրական, 1990 թ. հունիսի «մրամուրությունը» դիվանագիտական գրիդի քուր հասկանիչներն ունեւ. Բալթյան երկրների

ժգնամարը, Լիւվայի վարչադեհ Կազիմի: Մյուսնակներին հետ նախաստված հանդիդունը ցանկալի չէր: Միխայիլ Գերբաշույի առողջությանն իրականում հետեւում է մի ընդհանուր մասնագետ՝ Իզոր

Բորիսովը: Նա գրեթե նույն տարիին է, ինչ իր հոշակավոր խնամարկյալը, շաս վաղուց է հսկում նրան եւ դարձել է իսկական ընսանեկան թժիչ:

Ըստ մեր տեղեկությունների, Գերբաշույը չի տառադուն խրոնիկական ոչ մի հիվանդություն: Մակայն նա արտահայտված դիարեթի հակում ունի: Գրա համար դրեզիդեհը հետեւում է անդի օժիմի, որ կըտրականադեհ քացառում է ոչ միայն ֆաղցրեղները, այլեւ մսի եւ ժաղերի չարաշահումը: Նա հիմնականում սնվում է մրգերով եւ քանգարեղներով, խմիչք երբեք չի օգտագործում, դաշոնական կենացների ժամանակ նրա մեմի կարմրագույն խմիչքը իրականում հաստաղի հյուր է: Իզոր Բորիսովը նրան դասադրել է, քացի դրանից, ամեն օր օգտագործել քուժիչ խոտերի քուր: Գերբաշույը էիչ է նույն (զիշերը չորս-հինգ ժամ): Ինչ էլ լինի ֆաղափական դադը, նա կանոնավորադեհ օգոստոսին մեկնում է արժակուրդների, երբեմն էլ ձոնանը, երբ հարկ է լինում ժառ նախադաստեսել: Նանգսի նախընտրած վայրը Մարիչն է Ղրիմում: Այդտեղ է, որ նա 1987 թ. անհայտացավ հիսուններե օր: Գերմանական «Բիլդ» հանդեսը դա համարել էր անդի միջոցով քունավորում: Գերբաշույի խոսնակը հերեւել էր դա՝ այն ավանդելով «Արեւմուտքի կողմից տարածված անհեթեթ շշուկներ»: Մոսկվայում ֆաղած ոչ ժշված մի այլ տեղեկության համաժայն, Գերբաշույն այդ ժամանակ դարադադեհ վիրահատել էր կուր աղիք:

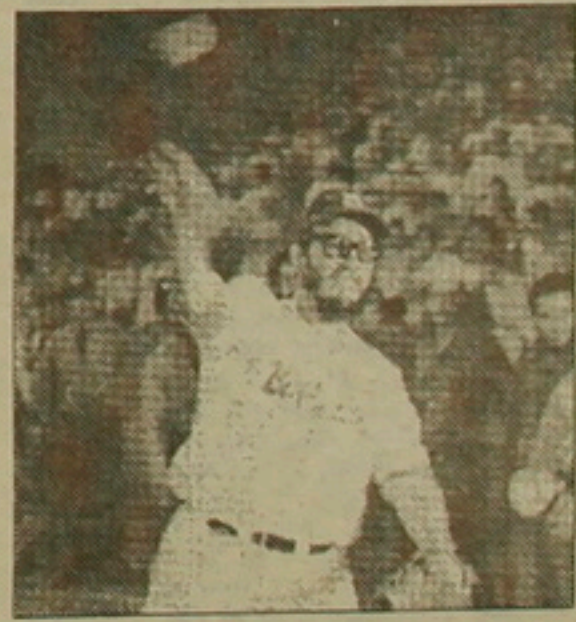
ԿԱՍՐՈ

64 տարեկան, ոչ սիգար, ոչ խմիչք

Ֆիդել Կաստրոն ինուր է: Նրա քազավորությանն սղառնում են անշարժությունն ու ֆառսը: Նրա ազդեցությունն աշխարհում հասել է գերայի: Ավելին, շուտով կըլրանա նրա 65-ը, եւ նա ստիղված է իր-նային իրեն, ինչը չի վրիդում շրջադաշի ուշադրությունից:

Գերեւս 15 տարեկանից ծխախոտին զր-

ված «մեծ առաջնորդը» 1985 թ. հոկտեմբերից ի վեր չի ծխում: «Չոհաքերություն առողջադադությունը», ասում է նա: Կաստրոյի ընդունած խմիչքի ֆանակը զգալիորեն իջել էր արդեն դրանից հինգ տարի առաջ, երբ նրա կողակից Սելիա Մամչեւը վախժանվեց ֆաղցրեղից: Այժմ նա կրժասել է սուրժի ֆանակը եւ այլեւս խմիչք չի օգտագործում: Մակայն այդդեհ էլ Կաստրոն չկարողացավ վժեղ դիեհայի անցնել: Միտած կերակուրներն են քաղի դոնդոդ, կարմիր դերեկե, սղազեթի եւ, տաղական

քանան. զիրանալու ամենակարճ ժամադարից: Առավել եւս, որ նա այլեւս մարգան է չի անում: Նա հրաժարվել է նույնիսկ իր կրից՝ ստրոյա լողից: Ռեւմասիզմը ժամադանում է նրա ֆայլը: Չնայած զիշերը շաս ուշ է դադակում, սակայն ֆին դեհ հասկացնում է յոթ ժամ:

Շողոմբությունը, անհասի դաշամունելը, որի առարկան է եղել անգալում, ինչուցնել է նրա գոռոզությունը, նրան հասցնելով տաժոլություն: Նա չի հասկանում կուրացի երիտասարդության դադանները, կեւկել է նրանցից եւ նրանց «մոտրավորներ» է անվանում: Լվված Մոսկվայի կողմից, նա դաժանությամբ չաժում է Կուրա կղզին, որն ուղղաքիտով մի ժայրից մյուսը հանգիստ կարելի է կարճ ժամանակում դեհվել: Մինչեւ ե՞րբ:

Աղբեղանի վարչապետի նոր «առաքելությունը» Իրանում

«Պատրաստ ենք մենք Իրան-Պակիստան-Թուրքիա դաշնակցության մեջ»

Պաշտոնական այցով Իրանում է գնորվում Խորհրդային Աղբեղանի վարչապետ Նասան Նասանովը: Հունիսի 13-ին հայաստանից, որ մի շարք բնագավառներում համագործակցելու վերաբերյալ կողմերը համաձայնության են եկել: Նախնական դաշնակցությունների համաձայն, Իրանը ու Մ. Աղբեղանը Մաքս գնի վրա կառուցելու են երկու ամբարակներ և երկաթուղի: Նրանցով կառուցված ձեռնարկումների քր-վին են դասակարգում նաև գրոսաշրջիկների փոխանակումն ու Կասպից ծովում համա-եղ նավարկությունը: Մինչ այդ, հունիսի 11-ին, ռադիոյի և հեռուստատեսության քր-նագրավառում համագործակցելու նպատակով, Թավրիզում կնքվել էր մի համաձայնագիր: Վարչապետը դրական գնահատելով իր այցելությունը Իրան, նշել է, թե Իրանն ու Մ. Աղբեղանը գիտության և մշակույթի բնագավառներում համագործակցելու հնարավորություն են ձեռք բերել:

Ն. Նասանովը հունիսի 13-ին Թեհրանից ուղևորվեց Ջանջան, և մտադիր է մինչև Բաբոյ մեկնելը շրջագայության դուրս գալ Իրանի Ազերբայջան նահանգի մի

շարք բաղաձեռնում: Նախորդ օրն Իրանի արտոնաձեռնարար Վելայաթիի հետ հանդիպման ժամանակ, որի ընթացքում ին-նարկվեցին խորհրդային հանրապետություններում հիտոլ ճգնաժամային իրավիճակի վերաբերյալ հարցերը, Ն. Նասանովը Իրան-Պակիստան-Թուրքիա դաշնակցային կազմակերպության մեջ անդամագրվելու վերաբերյալ հայտնեց իր հանրապետության դաստիարակությունը:

Նիշեցնենք, որ Մ. Աղբեղանի վարչա-պետն անցյալ արվա ձեռնարկը նույնպես Իրան այցելելու հնարավորություն էր ունեցել: Առաջին այցելության ժամանակ նա հակահայկական քառադրություններ քորոքելու ուղղությամբ բավականին «լուրջ» աշխատանք էր արել: Նասանովը, անցյալ արվա նոյեմբերի վերջերին, իրանական «Քոնյան» քերթի մեկնարան Մու-համմադ Ռեզային սված հարցազրույցի ժամանակ, մասնավորապես ասել էր.

«...Նայասանն ունի 170 հազարանոց ազգային բանակ, կամ ավելի քան 170 հազարանոց ազգային ավազակախումբ: Նրան Նայասանին սահմա-

նակից բոլոր երկրների նկատմամբ դաշնակցաբարակ հավակնություններ ունեն: Մենք չենք կարողանալ ենք, որ Նայասանն ԱՄՆ-ից գնել է 15 «Բոինգ» ինքնաթիռներ: Չգիտեմ, Նայասանը կարի՞ր ունի մեծ ինժեներներ: Չգիտեմ նաև, թե այդ ին-ճարարները ռազմական են, թե՞ մարդա-սար: Միայն գիտեմ, որ նրանք մարդասար ինժեներներ ունեն: Այդ դեպքում հարց է ծագում՝ ինչո՞ւ են ԱՄՆ-ից ինժեներներ գնում: Վերջերս էլ մեզ գայրացնելու համար հայերը առում են, թե Իրանի հետ բանակցելու են, Մեզից ճանապարհ են բացելու: Մեզ գայրացնելու համար առում են, թե Իրանի հետ բանակցում են: Ի գիտություն Նայասանի հետ սահմանակից բոլոր դեպքերում ենք: անկախ նրանից, թե ովքե՞ր են Նայասանի հարևանները, քանի դեռ հայերը ենթակա են սադրանքի, ոչ մեկը աղաչանով չէ...»:

Ինչպես ասում են, հայերն ամեն օր «ԱՄՆ-ից գնում» 15 «Բոինգ»-ներով են զը-նում-զալիս Արցախ:

ԱՄՆ-ը գնել է Պահեսավորում Իսրայելում

«Նյու Յորք»-ը հունիսի 2-ի համարում, հեղինակ լրատվական արժեք գործակալությունների վրա, տեղեկացնում է ԱՄՆ-ի դաշնակցության նախարար Դիմ Չեյնի կողմից արված հայաստանի վերաբերյալ մատչելի, թե «ԱՄՆ-ը մեջ-սաղի է Իսրայելի արտոնում գնել Պահեսավորում, նպատակ ունենալով Մեծավոր Արևելում կանխել Պահեսավորումները: Դիմ Չեյնի այդ հայաստանի վերաբերյալ արել է հունիսի 1-ին, Իսրայելի վարչապետ Իցհակ Եամիթի հետ Մուսադեղում կայացած համընդունված հետ, մամուլի ասուլիսի ժամանակ: Պահեսավորության նախարար միաժամանակ նշել է, թե «ԱՄՆ-ը մտադիր է մեծ գնառվածքներ սեղծել ոչ միայն Իսրայելում, այլև շրջանի բարեկամ այլ երկրներում» և ավելացրել հետևյալը՝ «ԱՄՆ-ն իր վրա է վերցնում Իսրայելի անվտանգության ապահովումը: Մեզու երկրների մի-բն կարող են արտոնություններ ծագել, սակայն հիմնական հարցերում կողմերը դաշնակցություն են ստեղծում: Երբ Երևանում ստանդարտներ կան հսկողություն պահանջելու ամերիկյան ջանքերը չեն հակասում բարեկամ երկրների անվտանգությունը ապահովելու նրա ձգտումներին, որը դիտում է այդ երկրների իսկ շահերից»:

Անկարան մեծում է Թարեհ Ազգին

«Նյու Յորք»-ը հաջորդում է, որ Թուրքիայի արտոնաձեռնարարությունը մեծել է Իրանի փոխվարչապետ Թարեհ Ազգի դաշնակցական այցով Անկարա ժամանելու ատարելը: Ըստ քերթի, նախարարությունը հայաստան է այցի անցնալիս հարավարևմտյան մասին: Միաժամանակ նշվում է, որ Իրանը անտեսանելի փոխարարություններ վերսկսելու և երկրի արտոնում անցնող իրական մակարանները բացելու Պահեսավորում դիմել էր Թուրքիային, ստանալով բացասական պատասխան:

Ի դեպ, վերոհիշյալ այցի ընկածանակ նախորդակին, որեզիսներ Թուրք, հետևելով ԿԿԿ-ի դաշնակցության նախագահ Ուլիյան Վերսեթի խորհրդին, արել էր հետևյալ հայաստանի վերաբերյալ. «Մանի դեռ Մադդադը կանգնում է իշխանության գլխին, չի կարող խոստ լինել Իրանը զր-սեպական շրջափակումը վերացնելու մասին»: «Ջուլիտի»-ի մեկնարան Երզնում Բալզե, ընթերցող ուշադրություն հրավերելով այդ հանգամանքի վրա, Թարեհ Ազգի այցի ընկածանակ Անկարայի կողմից ուղղակիորեն կադում է Ջուլ Բուլի հայաստանի վրա և նշում, որ Երկրային Աշխատանքային վարած փառա-կանությանը հավանություն են տալիս միայն Անկարան ու Թուրքիան:

Ահաբեկությունը սազնադ է առաջացնում

Ահաբեկության դեմ դաշնակցությունը Թուրքիայի քիվ մեկ խնդիրներից է: Թուրքական մամուլը համայն է դժգոհում, թե Պահեսավորումը չի կարողանում ապահովել Պահեսավորում ժառանգ անմանց կյանքի անվտանգությունը և հասարակությանը դիմում է հետևյալ սազնադային հարցերով. ու՞ր է սուխիանությունը, ու՞ր են անվտանգության գործակալության աշխատակիցները, իսկ որե՞նչ է ինճը՝ Պահեսավորումը:

Տարածադի համար դասման է հանդիսացել ատրիլի 23-ին կատարված երկու ահաբեկությունը: Նրանցից առաջինը տեղի ունեցավ Անկարայում: Ահաբեկիչների զոհը դարձավ դաշնակցության գեներալ Իսմայիլ Սելեմը, իսկ մյուսը՝ Աղանայում: Ահաբեկիչները Աղանայի շրջանի մերձի գործերի հրամանատար, գեներալ Քեմալ Ջիլանգի վրա կրակել են ծանր վրա: Վրել են նրան: Գեներալը մահացել է ատրիլի 27-ին, իսկ ինչ վերաբերում է ահաբեկիչներին, ապա նրանց հաջողվել է դիմել ֆախուսի: Ենթադրվում է, որ ահաբեկության այդ երկու ակտերն էլ կազմակերպել են իսրայելի և Թուրքիայում հայտնի ճախարակող Գե-սուլը: Ի դեպ, նշենք, որ գեներալ Իսմայիլ Սելեմը ծառայում էր Գիսարաբեթի կայազորի հրամանատարության կազմում: Նույն այդ դաշնակցությունը նրան նախորդած գեներալ Հուլիսի Մայրեղ արժանացել էր միևնույն ժամկետային և 1989 թ. ատրիլի 11-ին ահաբեկության զոհ դարձել:

Ռուսերենն ու չինարենը քուրական դորոցում

Լուսավորության նախարարությունը Թուրքիայում օտուերենի, արաբերենի, իսլամերենի, իսպաներենի և չինարենի ու չինարենի ուսուցման քուրականություն սահմանելու խնդրանքով դիմեց Ազգային Անվտանգության Խորհրդին: Սահմանվող դրական պատասխան, լուսավորության նախարար Ազգի Ալյուր հիմա արդեն կրոնիչյալ լեզուների ուսուցման նախագիծը վերակայացրել էր Նախարարների խորհրդի կազմակերպմանը: Թուրքիայում գործող օտար լեզուների ուսուցման օրենքի համաձայն, դորոցներում չեն գործում դասավանդում և արժեք դասընթացների կազմակերպման համար անհրաժեշտ է նաև Նախարարների խորհրդի հավանությունը:

Կարգի 7. 2
Լուրերը՝ Թուրքիա-ի և Եվրոպայի հարցերի

Բ. Ելցին. Հնարավոր է, որ արդեն հուլիսին ստորագրվի միութենական դաշնագիրը

Այդդիսի կարծիք հայտնեց Ռուսաստանի ընտրված Պրեզիդենտը հունիսի 12-ին ընտրական տեղամաս այցելած ժամանակ:

Մենք արդե հարցերը, ըստ Բ. Ելցինի, սեփականաշնորհումն ու վարկային համակարգն են:

Նա հրամարվեց որե՞նչ կանխագուշակում անել փնտրության արդյունքների վերաբերյալ: Դրա հետ մեկտեղ, նա հույս հայտնեց, որ ինճը Պրեզիդենտ կընտրվի. «Ես կցանկանայի, որ դա Պարզ դառնար արդեն առաջին իսկ փուլում»:

Ռուսերով ՌՍՄՄ Պրեզիդենտ Մ. Գորբաչովի հետ իր հարաբերությունների մասին, Բ. Ելցինը ասաց. «Ես չի ուզեմ, որ մեր հարաբերությունները փոխվին: Մյուսը դրան գործնական են և համար: Սեղծվել է ուժերի դրական հավասարակշռություն»:

Բ. Ելցինը գտնում է, որ սենսացիա Գ. Յավլինսկու մասնակցությամբ մշակված Մեծնուսի կողմից ՌՍՄՄ-ին օգնություն ցույց տալու ծրագիրը հետաքրքիր է սակայն, նրա կարծիքով, դժվար կլինի այն իրագործել: «Գաղափարը ինճին ինճը դուր է գալիս», ասաց նա:

Պատասխանելով «Ի՞նչ»-ի քորակցի հարցին, Բ. Ելցինը ասաց, որ, եթե ինճը դառնա Ռուսաստանի Պրեզիդենտ, ապա «անդամային կսեղծվի մյուս երկրներում Ռուսաստանը մերկայացնող լայն դեպարտման ցանց»:

Նա հարցրեց նաև, որ ընտրության դեղումը, հունիսի վերջերին «Իրական է դառնում իր ԱՄՆ այցը»: «Նրավերն արդեն ունեն», նշեց նա:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

54 «ԿՈՏԱՅԸ»-ին կարելի է օրկել

Այդ կարծիքն է նոր գլխավոր մարզիչ Սամվել Անտոնյանը:

Սամվելը, որ այն բացառիկ անձնավորությունն է, որ երկար ժամանակ աշխատել է Արցախի Անդրեանյանի մեջ: Վերջինս էլ նրա մեջ էր: Չե՞ն ուզում թե՛ անհարձակ դառնալ մեջ գցել և թե՛ անհարձակ դառնալ մեջ գցել և թե՛ անհարձակ դառնալ մեջ գցել: «Կոտայք»-ի անհարձակությունների պատճառները: Գտնում են, որ դա անբարեխառն էլիքի, քանի որ, ասաց այն էլ անբարեխառն էլիքի կամ չեղած մեղքերը բարդվում են նախկին ղեկավարի վրա: Այսօր անհանրատարը «Կոտայք»-ին փրկել է, նրան ճգնաժամից դուրս բերելը:

Իրոք վիճակը ծանր է, բայց ոչ անուսալի: «Կոտայք»-ին կարելի է օրկել և մեկ ամեն ինչ կանենք, որ դաշնակցություն մեր տեղը առաջին խմբում: Վերջերս շատ է խոսվում, որ նոր խաղաղություն են տեսնել: Ես լիովին չեմ կիսում այդ կարծիքը և համոզված եմ, որ ներկայիս քիճը ներգոր կարողություններ ունի: Ինչ խոսք, նոր համադրում էլ է տեսնել: Օրինակ, այն Խուսթիսները, որոնք հիմա չեն խաղում «Արարատ»-ի հիմնական կազմում, ասենք Գուրգեն Սեդրախյանը, Սերգեյ Կալոյանը, Արամայի Տոնոյանը, Արամայի Սեդրախյանը, կամ Պոլոս Գալստյանը, կարող են մեզ օգնել և խաղաղության վերջում նորից վերադառնալ «Արարատ»: Նավանարար «Կոտայք»-ից հրավիրենք վարչապետ Գալստյանին: Կրկին քիճ է վերադարձել Արմեն Աղաջյանը:

Իսկ Արմեն Սարգսյանի մեծ նախաձեռնությունը, ֆուտբոլային բանակցությունները եղել են, թե ոչ:

Այո, եղել են: Ա. Սարգսյանը դաստիարակ է մեզ օգնել, բայց դա հավանաբար լինի առաջին շրջանից հետո, երբ «Արարատ»ը ԱՄՆ-ից վերադառնա, ուր մեկնելու է շուտով:

Անե՞ն ճի՞ նոր մարզիչ ի՞նչ շքանշան էր փառացի:

Կրկին «Կոտայք» է վերադարձել մարզիչ Էդուարդ Կարոյանը: Երբ որ լինի էլ անհավանական արտաջոյ Արմեն Սարգսյանը:

Այնուհետև վարչության կազմում էլ փոփոխություններ են կատարվել: Այնուհետև Պրեզիդենտ Կապեն Թորոսյանը, որդես ներքին գործոց փոխնարար, խիստ ծանրաբեռնված է Ֆիզիկապես ի վիճակի չէ համաեղելու այդ աշխատանքը:

Կրկին ակունքի Պրեզիդենտ է ընտրվել Արմենի կողմից Խաղաղության օտուերն Պատրիկ Գորոյանը, իսկ Կ. Թորոսյանը մնում է որդես վարչության անդամ:

Եվ վերջին մարզիչ: 1.6 մաշվող պարտություն միտում կա՞ր, թե ոչ:

Չե՞ն կարծում, համեմայն դեղս առաջիկա հանդիպումները շատ կարևոր են:

Մնում է ավելացնել, որ հունիսի 17-ին «Կոտայք»ը ընդունելու է Քիլիմեի «Ջիմբուլ»-ին: Նախորդություն մեր քիմին:

Վերջնագծի մասույցներում

Հրազդան - Տիգրան Անտոնյանի հիշատակին նվիրված կանանց միջազգային ավանդական մրցաշարի 9 օրից հետո առաջատար են ընտրվել: Նախկին Կարազայանն է, որ վասակել է 7 միավոր:

Սերիան - Նայասանի շղամարդկանց բանակը խմբի առաջնությունում քուրից հաջող հանդես է գալիս երեսնակ միջազգային վարդես Սերգեյ Գալոյանը, որը 8 հանդիպումներում վասակել է 6.5 միավոր: